

женого та справедливого оцінювання досягнень; конкурсні, рейтингові, ігрові форми.

Безумовно, кожний із напрямів, що представляє стратегію організаційно-методичних системи навчання мистецтва, має свої переваги, педагогічний потенціал, який ще треба докладно дослідити та побудувати на цій основі ґрунтовні методичні розробки. Окрім того, кожний із напрямів передбачає запровадження відповідних елементів системи методичного забезпечення: педагогічних умов та методів, технік і технологій. Але найголовнішим є змістова складова, яка й наповнює систему смислом, художніми ідеями, найактуальнішими в часи складних державних випробувань, націотворення, зміцнення духовності нації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Богданов А. Очерки организационной науки [Електронний ресурс] / А. Богданов. – Режим доступа: www.magister.msk.ru/library/revolt/bogda001.htm
2. Быстрай Е. Б. Межкультурно-партисипативный подход как теоретико-методологическая стратегия формирования межкультурной педагогической компетентности [Електронний ресурс] / Е.Б. Быстрай // Вестник ОГУ– 2003. – №6. – С. 78–83. – Режим доступа: http://vestnik.osu.ru/2003_6/13.pdf.
3. Вендрова Т. Й. Система Д. Кабалеvского и некоторые аспекты музыкального воспитания в школах Израиля / Т. Й. Вендрова // Учитель музыки, 2011. – № 4. – С. 13–19.
4. Попович Н. М. Теорія і методика формування професійно-особистісного досвіду вчителя музики в системі неперервної педагогічної освіти : дис. доктора пед. наук спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Наталія Михайлівна Попович. – Київ, 2015. – 514 с.
5. Реброва О. Є. Партисипативний підхід у формуванні проектної культури майбутніх учителів / О. Є. Реброва, Н. Є. Татарицева // Modern Tendencies in Pedagogical Science of Ukraine and Israel: the way to integration. The 4th issue of the scientific works of Israel and Ukrainian scholars. – Ariel, 2013. – С. 318–323.
6. Реброва О. Є. Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти : [монографія] / О. Є. Реброва. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 283 с.
7. Соснин Э. А. Из небытия в бытие: творчество как целенаправленная деятельность [Електронний ресурс] / Э. А. Соснин, Б. Н. Пойзнер. – Томск : STT, 2011. – 520 с. Режим доступа: <http://window.edu.ru/resource/579/73579/files/Book.pdf>.
8. Юсов Б. П. Стратегия взаимодействия искусств в воспитании школьников (Новая па-

радигма) / Б. П. Юсов // Взаимодействие искусств: методология, теория, гуманитарное образование : Материалы Международной научно-практической конференции. 25 – 29 августа 1997 г. [Ред. Л. П. Казанцева, сост. П. С. Волкова]. – Астрахань, 1997. – С. 214 – 220.

REFERENCES

1. Bogdanov, A. *Ocherki organizatsionnoi nauki* [Essays on organizational science]. Retrieved from www.magister.msk.ru/library/revolt/bogda001.htm.
2. Bystrai, E. B. (2003). *Mezhkulturno-partisipativnyi podkhod kak teoretiko-metodologicheskaya strategiya formirovaniia mezhkulturnoi pedagogicheskoi kompetentnosti* [Intercultural and participatory approach as a theoretical and methodological strategy of formation of intercultural pedagogical competence]. *Vestnik OGU*, 6, 78–83. Retrieved from http://vestnik.osu.ru/2003_6/13.pdf.
3. Vendrova, T. Y. (2011). *Sistema D. Kabalevskogo i nekotorye aspekty muzykal'nogo vospitaniia v shkolakh Izrailia* [D. Kabalevsky's system and some aspects of musical education in Israel schools]. *Uchitel Muzyki*, 4, 13–19.
4. Popovych, N. M. (2015). *Teoriia i metodyka formuvannia profesiino-osobystisnoho dosvidu vchytelia muzyky v systemi nepererвної pedahohichnoi osvity* [Theory and methods of formation of a music teacher's professional and personal experience in system of long-life professional education (Doctoral dissertation, Kyiv)].
5. Rebrova, O. Ye., & Tataryntseva, N. Ye. (2013). *Partysypatyvnyi pidkhid u formuvanni proektnoi kultury maibutnikh uchyteliv* [Participatory approach in formation of the project culture of future teachers] In *Modern Tendencies in Pedagogical Science of Ukraine and Israel: the way to integration. The 4th issue of the scientific works of Israel and Ukrainian scholars* (pp. 318–323).
6. Rebrova, O. Ye. (2012). *Metodolohichni osnovy pedahohichnoi mentalnosti: kulturolohichni ta profesiyni aspekty* [Methodological foundations of pedagogical mentality: Cultural and professional aspects]. Kyiv: NPU imeni M.P. Dragomanova.
7. Sosnin, E. A. & Pozner B.N.. (2011). *Iz nebytia v bytie: tvorchestvo kak tselenapavlennaia deiatelnost* [Out of the non-existence into being: Creativity as a purposeful activity]. Tomsk: STT. Retrieved from <http://window.edu.ru/resource/579/73579/files/Book.pdf>.
8. Yusov, B. P. (1997). *Strategiia vzaimodeistviia iskusstv v vospitanii shkolnikov (Novaia paradigma)*. Strategy of arts interaction in the education of students (New paradigm). In L. P. Kazantseva (Ed.), *Vzaimodeistvie iskusstv: metodologii, teoriia, humanitarnoe obrazovanie*. Proceedings of Conference (pp. 214–220). Astrakhan.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2016 р.

У статті визначено педагогічні умови формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР у контексті фахової підготовки, а саме: усвідомлення суб'єктами освітнього процесу сутності та цінності художньо-виконавської майстерності для професійного розвитку; організація художньо-виконавської діяльності майбутніх піаністів з КНР на основі задачної технології; стимулювання рефлексивно-творчої діяльності піаніста в музично-виконавському процесі. Запропоновані й адаптовані автором педагогічні умови можуть бути використані в навчально-виховному процесі вишів педагогами, які здійснюють підготовку студентів за спеціальністю «Музичне мистецтво».

Ключові слова:

педагогічні умови, художньо-виконавська майстерність, піаністи, професійна підготовка.

Європейський вектор розвитку країни, активізація міжнародних економічних процесів обумовлюють зростання вимог до рівня підготовленості майбутніх фахівців музичного профілю, адже вони є стратегічним ресурсом та інтелектуальним потенціалом культурного розвитку держави, яка має стати конкурентоздатною у сферах науки, мистецтва та освітніх послуг на світовому рівні. Вивчення теорії та практики підготовки майбутніх фахівців музичного профілю в умовах вищої школи свідчить, що процес формування художньо-виконавської майстерності майбутніх інструменталістів у професійній діяльності не завжди реалізується, оскільки відсутнє адекватне системне та технологічне підкріплення цього процесу, що значною мірою позначається на якості підготовки випускників. У зв'язку з цим проблема формування художньо-виконавської майстерності в ході професійної підготовки майбутніх піаністів з КНР є актуальним напрямом музичної педагогіки.

Концептуальні основи проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців розкрито в працях Н. Гураль-

УДК 378.637.016:78.071.3

Чжан Сянюн,

декан факультету мистецтв Північного національного
університету, м. Нінчуань, провінція Нінся, Китай

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ПІАНІСТІВ З КНР

ник, Д. Кірнарської, А. Козир, О. Михайличенка, А. Ніколаєвої, О. Олексюк, Г. Падалки, В. Посвалюка, О. Ростовського, О. Рудницької, Л. Садової, В. Сумарокової, О. Щолокової та ін. Виокремлюються кілька дослідницьких напрямів: роль інформаційних технологій в інтелектуальному розвитку особистості та їх впровадження в освіті; формування інформаційної культури особистості; використання інформаційних технологій для формування засобу контролю; дослідження окремих питань викладання конкретних дисциплін у процесі професійної підготовки спеціалістів сфери мистецтва.

Зміна вимог до професійної підготовки фахівців у мистецькій галузі потребувала розробки ефективних педагогічних умов формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР у процесі їх фахової підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах України, що визначило **мету статті**.

У філософському словнику «умова» визначається як категорія, в якій відображено універсальні відношення речі до тих факторів, завдяки яким вона

виникає й існує [7, с. 703]. Умови складають середовище, в якому виникає, існує й розвивається те чи інше явище або процес [Там само]. У психології під поняттям «умова» розуміють сукупність явищ зовнішнього та внутрішнього середовища, що ймовірно впливають на розвиток конкретного психічного явища [2, с. 206]. Стає зрозумілим, що «умова» – це зовнішнє стосовно предмета різноманіття об'єктивного світу. У педагогіці існують різні підходи до визначення змісту даного поняття: сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів і матеріально-просторового середовища, які спрямовані на розв'язання дослідницьких завдань» (О. Назарова); відповідні фактору педагогічні обставини, які сприяють (або протидіють) проявам педагогічних закономірностей, обумовлених дією факторів (Ю. Бабанський); сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і прийомів підвищення ефективності навчально-виховного процесу й матеріально-просторового середовища, що забезпечують успішне вирішення поставлених і проєктованих у дослідженні завдань. До

педагогічних умов можна віднести ті, які свідомо створюються в освітньому процесі та повинні забезпечувати найбільш ефективний перебіг цього процесу (І. Аксаріна).

У контексті нашого дослідження педагогічні умови інтерпретуємо як сукупність організованих форм, прийомів та методів, спрямованих на якість та результат формування художньо-виконавської майстерності піаністів з КНР у процесі фахової підготовки у вищих педагогічних навчальних закладах України.

Перша педагогічна умова – усвідомлення суб'єктами освітнього процесу сутності та цінності художньо-виконавської майстерності для професійного розвитку. Ефективним інструментом якісної реалізації будь-якої професійної діяльності стають професійні цінності. Посилаючись на думку Т. Кремешної [3], цінності в побутовому значенні розуміємо як предмети, що володіють певними корисними для людини властивостями. У соціокультурному контексті цінності – «це сутність предмета, явища і їх властивостей, які потрібні ... людям певного суспільства або класу й окремої особистості як засоби задоволення її потреб та інтересів, а також – це ідеї і спонуки як норма, мета або ідеал» [Там само].

Д. Леонтьєв розподіляє категорію цінностей на три форми: соціальні ідеали, предметне втілення цінностей та особистісні цінності. Ціннісні ідеали реалізуються лише в діяльності й розкривають внутрішній світ людини [4].

З. Карпенко розглядає систему цінностей як центральний теоретичний конструкт, який фіксує взаємозв'язки та взаємоперетворення в динамічній системі особистісних смислів [1]. На думку дослідниці, саме ціннісні орієнтації становлять найвищий рівень саморегуляції поведінки [Там само]. Спираючись на думку В. Франкла, констатуємо, що існують універсальні та загальні цінності, засновані на трьох складових людського екзистенціалізму: духовності, свободи та відповідальності.

Розкриваючи сутність цінностей у фаховій підготовці піаністів з КНР в умовах вищів, зазначимо: становлення їхньої художньо-виконавської

майстерності залежить від процесу формування особистісних цінностей та самовдосконалення, що детермінує активізацію й ефективність розвитку їхньої творчо-професійної діяльності. Регулювання процесу взаємодії та взаємозбагачення професійних і особистих цінностей зумовлено вимогами вектора діяльності, спрямованого «у нескінченність», що висвітлює ступінь духовного, естетичного, інтелектуального, чуттєвого розвитку особистості та припускає не лише форму пізнання, а й трансформацію соціокультурного і внутрішнього світу індивіда.

Формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР відбувається у два етапи: формування «камне особистості» та творча самореалізація, що як однаково значимі перебувають у діалектичній єдності, адже формування «камне особистості» передбачає віру суб'єкта в розвиток власного творчого потенціалу, спрямування процесу творчого саморозвитку в стадію самопізнання, що дозволяє індивідові прогнозувати життєву перспективу, як наслідок – виникає стимул для його духовної та інтелектуальної довершеності.

Перший етап передбачає вирішення таких завдань: розкриття особистості через творчо-виконавський процес; розвиток духовних здібностей у процесі комплексного музичного виховання; збагачення особистого життєвого досвіду та його використання в індивідуально-виховному проєкті реалізації виконавських здібностей шляхом розкриття особистісних якостей студента у виконавсько-практичній діяльності та встановлення надмети й розкриття особистих вищих потенцій у творчо-практичному процесі.

Другий етап формування творчо-виконавської майстерності сфокусовано на творчій самореалізації студента, який передбачає: самостійну регуляцію власних індивідуально-творчих особливостей та їх адаптацію в індивідуальній виконавській практиці; самоконтроль емоційного напруження студента в процесі естрадно-концертної виконавської діяльності; усвідомлення особистої ролі в навчально-професійному процесі. Цей етап сприяє самореалі-

зації та художньо-естетичній актуалізації студента в процесі професійної підготовки; визначенню стимулів його художньо-виконавської діяльності; розвитку самостійності в період навчання в музично-освітньому закладі.

Ураховуючи творчий контекст формування художньо-виконавської майстерності, що сприяє підвищенню духовно-естетичної та пізнавальної активності майбутніх піаністів з КНР, відзначимо динамічний процес розвитку особистісних якостей у межах музично-освітнього періоду, який спрямований на формування нових особистісних смислів у свідомості індивіда.

Отже, процес набуття художньо-виконавської майстерності майбутніх виконавців з Китаю залежить від розвитку свідомості особистості, яка формується в межах традиційної культури КНР, та дозволяє людині як представникові конкретного етносу створювати суспільно значущі цінності, демонструвати власну належність до культурних надбань у індивідуальній творчо-виконавській проєкції.

Друга педагогічна умова – організація художньо-виконавської діяльності майбутніх піаністів з КНР на основі заочної технології.

Організація навчального процесу у вищому музично-педагогічному закладі має бути спрямована на забезпечення умов для самореалізації устремлень, потреб та інтересів особистості, визначення траєкторії і стратегії її індивідуального професійного розвитку, усвідомлення студентом власних професійних досягнень. І в цьому сенсі важливим завданням викладацького складу стає вибір ефективних методико-технологічних підходів. Звернімося до поняття «заочної технології», використане В. Сионовим, що передбачає досягнення запланованих результатів шляхом цілеспрямовано орієнтованої системи завдань та сприяє розвитку певних якостей особистості [6]. О. Новиков пропонує такий підхід у навчанні реалізовувати в контексті поетапної організації постановки навчальних завдань, вибору способів їх вирішення, діагностики й оцінки отриманих результатів [5].

Проектуючи зміст технології на процес підготовки майбутніх піаністів з КНР,

зазначаємо можливість викладача скоординувати власні дії щодо формування складових художньо-виконавської майстерності зі студентом, чітко окреслюючи напрямки навчально-творчої роботи над музичним твором:

- теоретико-аналітичний (аналіз жанрово-стильових особливостей музичного твору);

- технічно-вибірковий (вирішення технічних завдань шляхом вибору оптимального варіанта; аналіз засобів музичної виразності);

- синтетичний (аналіз і синтез), що передбачає: складання художньо-змістового плану музичного твору, виконання художнього твору в цілісності художнього задуму та власній виконавській інтерпретації.

Становлення художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР реалізується шляхом вирішення комплексу задач: оцінка музичного твору; вибір виконавсько-технічної моделі в процесі реалізації його художнього змісту; повторне «народження» музичного твору в умовах публічно-концертного акту, що готується в класі індивідуальних занять і розподіляється на такі етапи роботи над музичним твором:

I етап – початковий. Перше прочитання музики, у процесі якого у виконавця формується загальне художньо-інформаційне уявлення. Функція педагога на цьому етапі полягає в побудові умовного плану виконавських дій студента.

II етап – технічно-моделюючий; полягає в логічному осмисленні структури виконуваної музики, створенні художньо-звукової моделі та виборі виконавських шляхів і засобів для її реалізації. Запропоновані педагогом варіанти вирішення виконавських завдань студент сприймає не пасивно, а на основі попереднього досвіду й музично-виконавської логіки. Вирішення проблемних виконавських завдань активізує художньо-естетичне мислення майбутніх піаністів з КНР, викликає інтерес до виконавської діяльності.

III етап – «момент збирання». Цей етап припускає власні інтерпретаційні прояви виконавця, доповнення музичних елементів індивідуального характеру (агогіка, артистичні здібності

виконавця, динаміка, темп). Підтримка педагогом особистої творчої ініціативи студента під час його скромних або невдалих виконавських проявів – важливий педагогічно-психологічний момент професійної діяльності викладача.

IV етап – підсумковий – концертний виступ.

Узагальнюючи викладене, зазначимо, що процес формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР в умовах фахової підготовки передбачає поступове вирішення комплексу теоретичних, технічних та художньо-інтерпретаційних завдань. Здатність до самостійного їх вирішення суб'єктом навчального процесу стає показником сформованості досліджуваного феномену.

Третя педагогічна умова – стимулювання рефлексивно-творчої діяльності піаніста в музично-виконавському процесі.

Процес формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР неможливий без подолання сумнівів у своїх професійних можливостях, спричинених критичною оцінкою власних професійних знань та вмій майбутніми виконавцями, вироблення впевненості у спроможності реалізувати поставлені завдання. Ми поділяємо думку Т. Кремешної, яка зазначає, що для формування досліджуваного явища є важливими результати поглиблення рефлексивних процесів: здатність суб'єкта «конструювати» себе, перебудовувати свої оцінки, відношення, позиції, вміння коректувати їх з урахуванням різноманітних норм [3, с. 84].

Означена педагогічна умова реалізується шляхом створення сприятливого середовища для творчої реалізації майбутнього виконавця, його самопізнання, усвідомлення об'єктивної реальності в галузі культури та мистецтва, сучасних культуроосвітніх тенденцій, змагальних ситуацій, у межах яких виникає протиріччя між особистими стереотипами студента та соціокультурними реаліями, які стимулюють його до подальшого професійного зростання. Самостійне свідоме подолання цього протиріччя виступає чинником формування художньо-виконавської майстерності та особистісного розв'язу-

вання майбутнього виконавця, що впливає на його траєкторію мислення й характеризується виникненням відповідних особистісних новоутворень, світоглядних орієнтирів, уявлень, які стимулюють творчу особистість до перегляду та аналізу власних професійних дій.

Рефлексивно-творче середовище охоплює всю навчальну діяльність студентів: індивідуальні заняття, педагогічну практику, концертну діяльність, самостійну роботу, у ході яких доцільно використовувати такі методи, як: самоспостереження; аналіз індивідуальних занять; проведення інтерактивних годин; концертів-лекцій; написання звітів; рефлексивна бесіда.

У контексті аналізу третьої педагогічної умови констатуємо, що критичне ставлення майбутнього піаніста з КНР до якості формування художньо-виконавської майстерності, аналіз різних аспектів своєї творчо-професійної діяльності сприятиме перегляду особистих переконань, пошуку ефективних технологій, спрямованих на удосконалення власного виконавського досвіду.

Висновки. Розроблені нами педагогічні умови формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР дозволили створити підґрунтя для оптимізації фахової підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах України.

Першою педагогічною умовою формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР є усвідомлення суб'єктами освітнього процесу сутності та цінності художньо-виконавської майстерності для професійного розвитку. Доведено, що якість художньо-виконавської майстерності виконавців залежить від процесу формування особистісних цінностей та самовдосконалення, що детермінує активізацію й ефективність розвитку їхньої творчо-професійної діяльності. Друга педагогічна умова – організація художньо-виконавської діяльності майбутніх піаністів з КНР на основі задачної технології – сприяє актуалізації особистісного досвіду студентів педагогічних університетів, детермінує їхню здатність відкривати й реалізувати суб'єктно-творчий особистісний потенціал. Третя педагогічна умова –

стимулювання рефлексивно-творчої діяльності піаніста в музично-виконавському процесі – сприяє творчій реалізації особистості, її самопізнанню, усвідомленню об'єктивної реальності в галузі культури та мистецтва.

Подальших розвідок потребують питання формування навичок творчої комунікації з публікою засобами виконавської інтерпретації, що може слугувати ефективним інструментом у процесі розвитку художньо-виконавської майстерності майбутнього піаніста.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Карпенко З. С. Аксиопсихологія особистості / З. С. Карпенко. – Київ : ТОВ «Міжнар. фін. агенція», 1998. – 216 с.
2. Конюхов Н. И. Словарь-справочник практического психолога / Н. И. Конюхов. – Воронеж : Модэк, 1996. – 224 с.
3. Кремешна Т. І. Формування педагогічної самоефективності майбутніх учителів музики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. І. Кремешна. – Одеса, 2008. – 189 с.
4. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – Москва : Политиздат, 1975. – 304 с.
5. Новиков А. М. Методология / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – Москва : СИН ТЕГ, 2007. – 668 с.
6. Симонов В. М. Дидактические основы естественнонаучного образования: теория и практика реализации гуманитарной парадигмы : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 – общая педагогика / Симонов Вячеслав Михайлович ; Волгоградский государственный педагогический университет. – Волгоград, 2000. – 403 с.
7. Філософський енциклопедичний словник / [за ред. В.Шинкарука] – Київ : Абрис, 2002. – 742 с.

REFERENCES

1. Karpenko, Z. S. (1998). *Aksiopsychologiya osobystosti* [Aksiopsychology personality]. – Kyiv: TOV «Mizhnar. fin. agenciya».
2. Konyukhov, N. Y. (1996). *Slovar-spravochnyk prakticheskogo psichologa* [Dictionary of Practical Psychology]. – Voronezh: Modэк.
3. Kremeshna, T. I. (2008). *Formuvannya pedagogichnoyi samefektyvnosti majbutnix uchyteliv muzyky* [Formation of teacher self-efficacy future music teachers]. (Doctoral dissertation, Odesa).
4. Leontev, A. N. (1975). *Deyatelnost. Soznanye. Lychnost* [Activities. Consciousness. personality]. – Moskva: Polytyzdat.
5. Novy'kov, A. M. (2007). *Metodologiya* [Methodology]. – Moskva: SYN TEG.
6. Simonov, V. M. (2000). *Didakticheskie osnovy estestvennonauchnogo obrazovaniya: teoria i praktika realizacii gumanitarnoj paradigmy* [Didactic bases of science education: Theory and practice of realization of humanitarian paradigm]. (Doctoral dissertation, Volgograd).
7. Shynkaruk, V. (2002). *Filosofskiy encyklopedychniy slovnyk* [Encyclopedic Dictionary of Philosophy]. – Kyiv: Abrys.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2016 р.